

Profesjonsfelleskapet som motor for faglig utvikling, og lærerspesialistenes rolle i skolens utviklingsprosesser

Nasjonal nettverkssamling for lokal kompetanseutvikling

Gardermoen.11.2021

Eli Tronsmo

Eli.tronsmo@uv.uio.no

Postdoktor, PhD

Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo

Marte Lorentzen

marlor@oslomet.no

Postdoktor, PhD

Senter for Profesjonsstudier, OsloMet/UiO

UiO : **FIKS** - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

DE KOMMENDE 45 MIN GIR DERE

••••

Lærersamarbeid forstått som
kunnskapsarbeid

Innblikk i noen kjennetegn ved
produktive lærersamarbeid

Lærerspesialistordningen:
Forskning internasjonalt og
nasjonalt

UH-sektoren og spesialiserte lærere

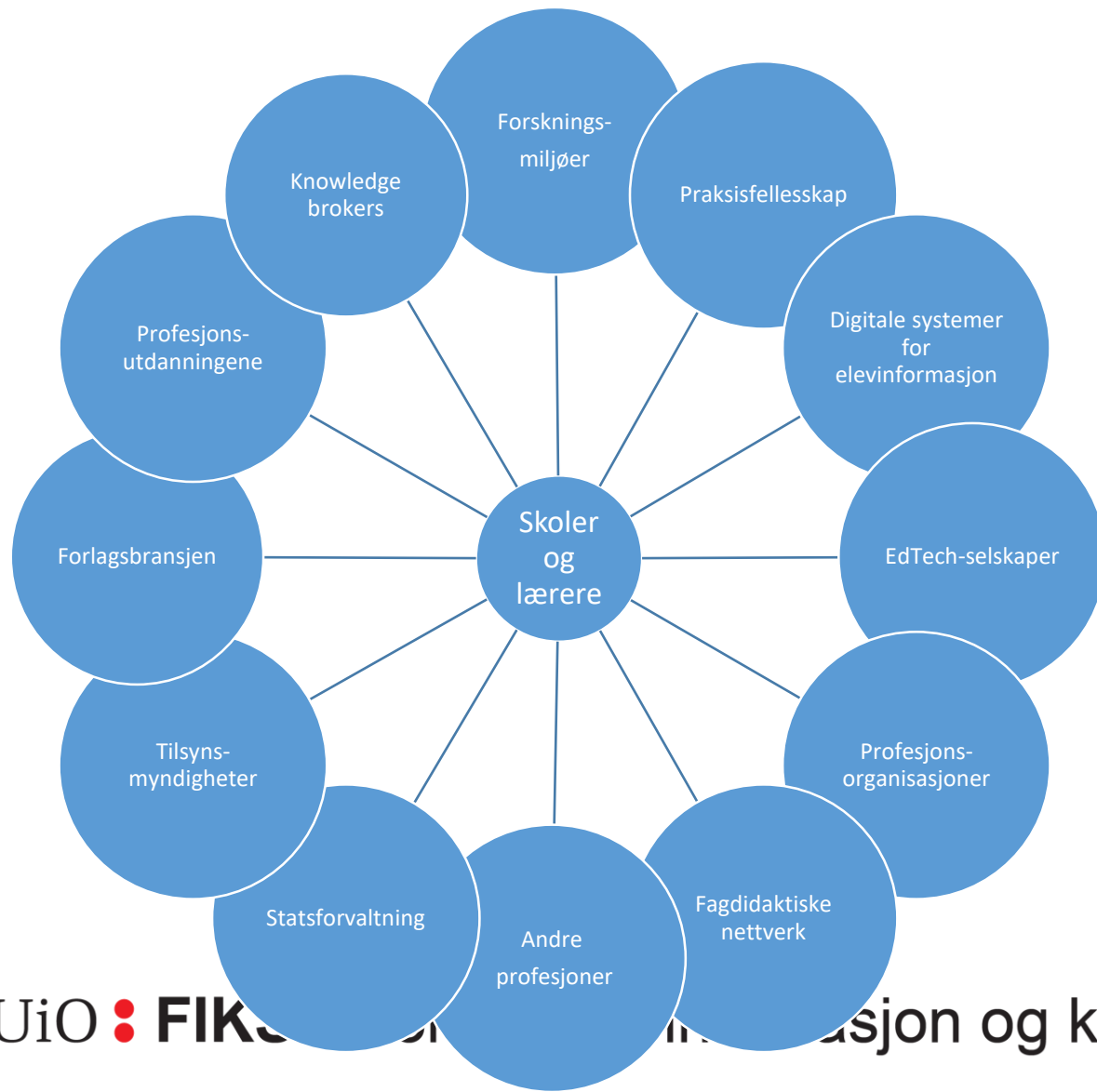
Evaluering av implementeringen av ny tilskuddsordning i grunnopplæringen (Fossestøl m.fl 2021)

Partnerskapsmodellen: Forankring i lærerfellesskapene?

- Diskrepans i tillitsvalgtes og skoleeiers oppfatning om hvorvidt kartlegging av kompetanseutviklingsbehov involverer de ansatte i skolen.
- Kjennskap til ordningen: skoleledere (96 prosent, n=255), arbeidsplassstillitsvalgte (66 prosent, n=317).
- Flere tillitsvalgte skiller ikke mellom ulike kompetanseutviklingstiltak

Dagens lærere: omkranset av et mangfold av kunnskapsproduserende aktører

Ulike kunnskapsproduserende aktører som «forsyner» profesjonen med løsninger for praksis.

«Multi-charged knowledge settings» i profesjonelt arbeid (Knorr Cetina & Reichman, 2015)

Medfører dette bedre løsninger på praksisfeltets ulike utfordringer?

Stiller krav om navigering: Sortering, validering, tilpasning og integrering av kunnskap og ressurser fra ulike hold. (Tronsmo 2019; 2020; Nerland and Hasu 2021)

Utfordringer og muligheter

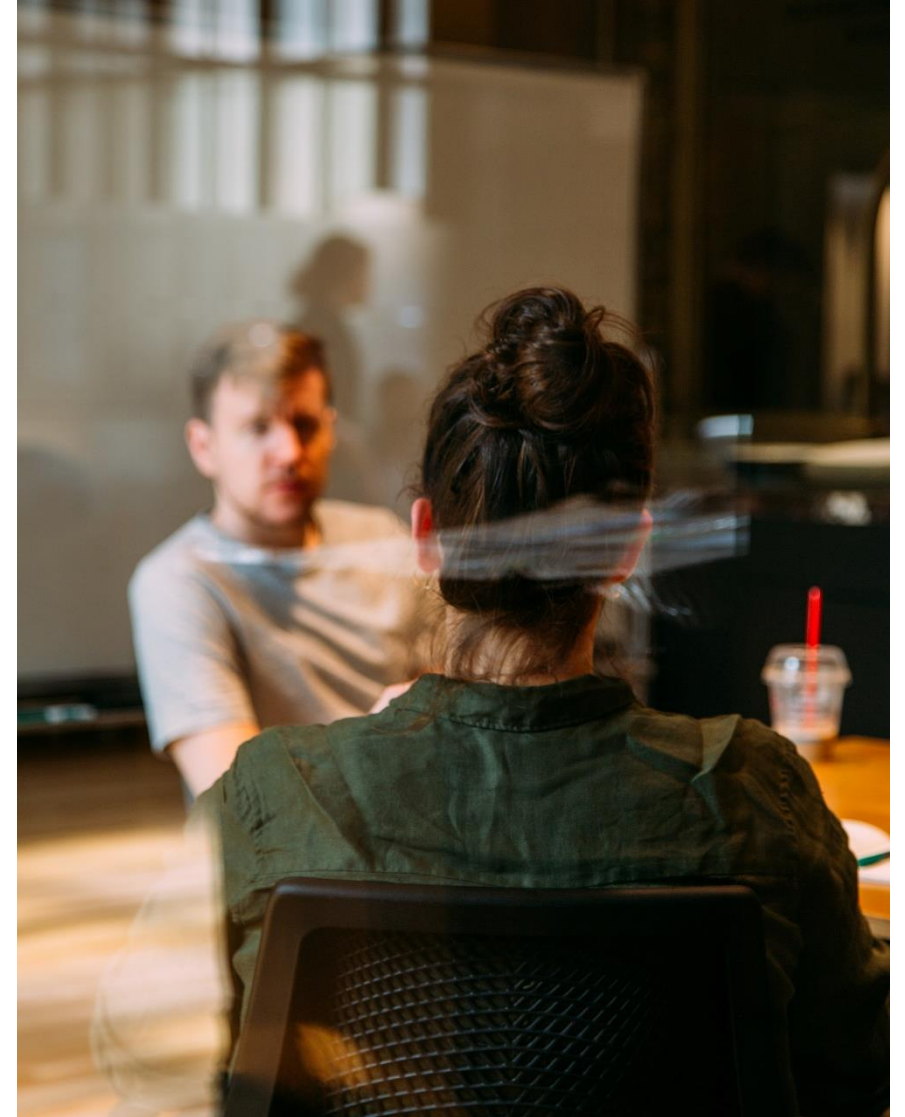
Ekspertkulturer kjennetegnes ved håndtering av motstridende kunnskapslogikker og evidenser (Grundmann 2017).

Ulike kunnskapsinnslag forbinder lokal praksis til profesjonens bredere kunnskapsutvikling (Styhre, 2011; Nerland & Hasu 2021)

Kjennetegn ved dynamiske profesjonsfelleskap

- Tar i bruk etablert kunnskap på nye måter (Styhre, 2011)
- Videreutvikler etablert praksis og ny kunnskap, i tråd med brukergruppens behov (Noordegraaf, 2020)
- Felleskap rundt utvikling-/idéarbeid (Carlsen m.fl. 2020)

Hva sier forskningen om lærersamarbeid?

Fra internasjonale oppsummeringer:

- Sterke faglige fellesskap blant lærere gir positive utslag for elevene (Wei, Darling Hammond, m.fl., 2009; Cordingley et al 2015)

Omfattende forskning viser at profesjonelle fellesskap i skolekontekster er produktive når de

1) er orientert mot elevenes læring og utvikling

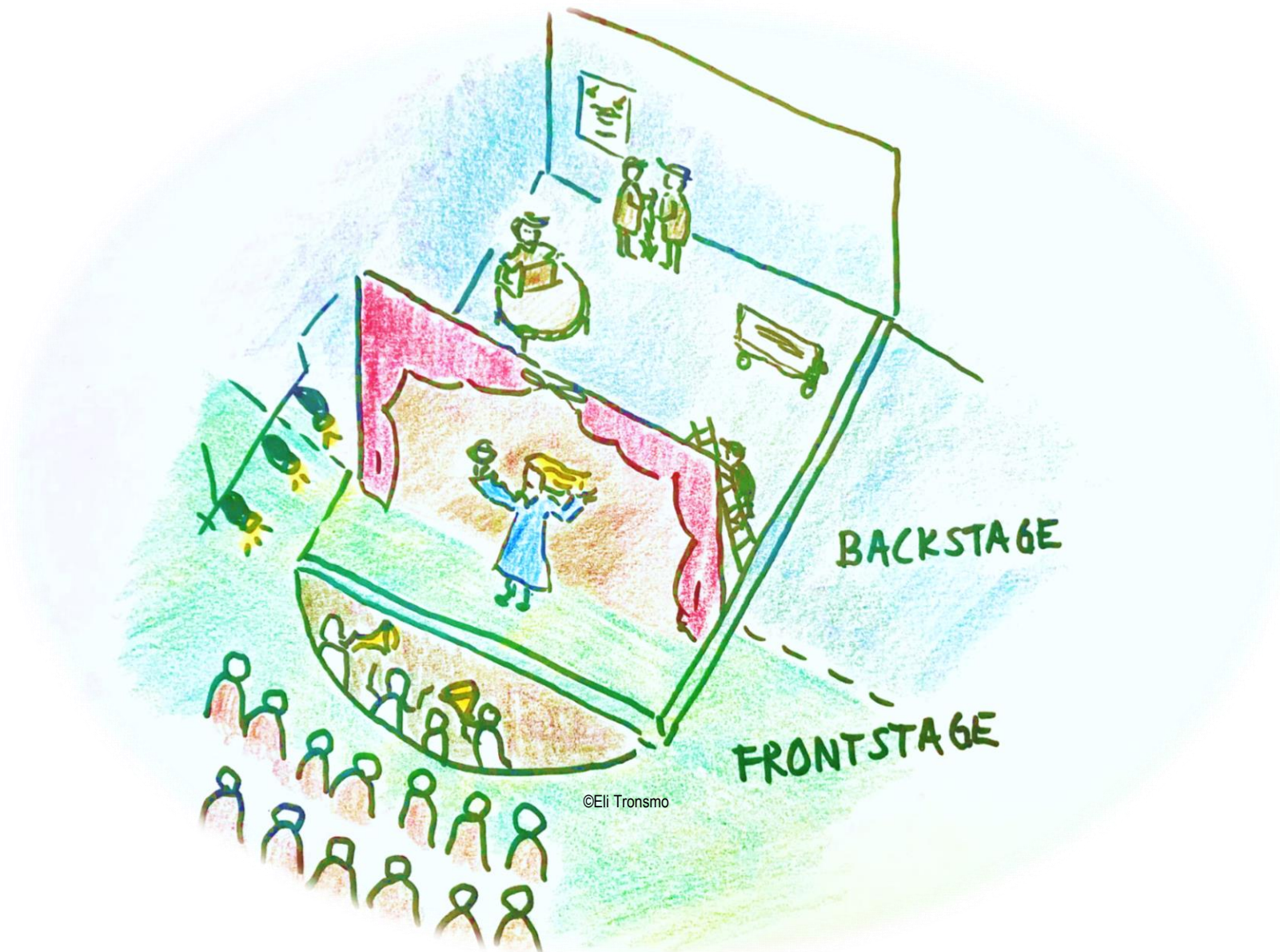
2) «roter til» eksisterende praksiser

3) utvikler felles standarder, ny kunnskap, og felles objekter (problemkomplekser)

Men.... Er samarbeid *alltid* av det gode? (F.eks. Horn & Little, 2010; Little, 2012, Owen 2009; Watson 2014)

- *Gjøre skolens problemkomplekser gjenstand for felles utforskning og analyse*
- *Ta regi over kollektiv tid: veksle mellom rask og langsom tid*

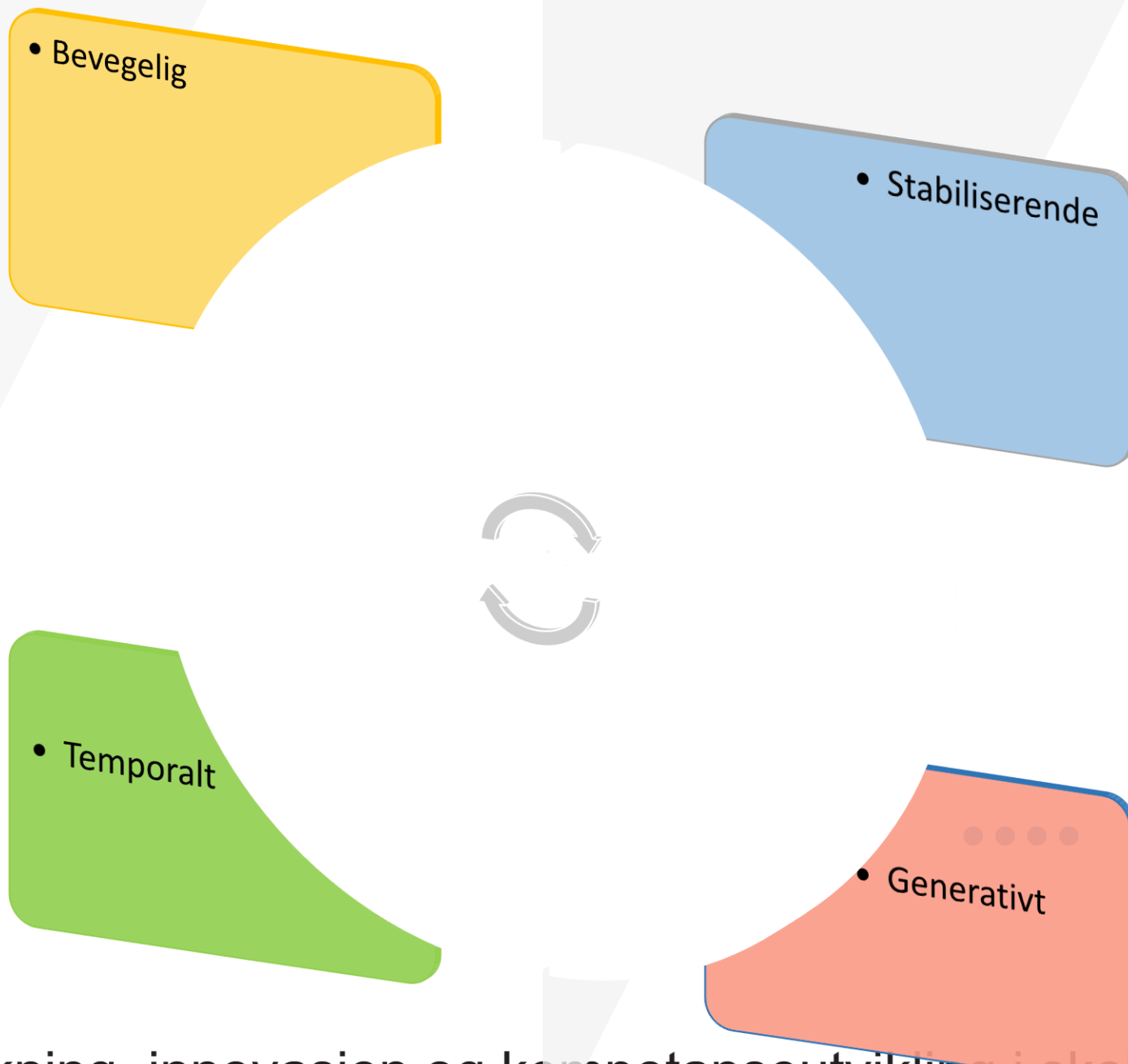

UiO : **FIKS** - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

FRA EGEN FORSKNING

Case: Forskningsprosjekt om læreres kollektive kunnskapsarbeid (Tronsmo, 2018, 2019, 2020)

ANALYSER AV MATERIALET HAR OGSÅ VIST HVORDAN LÆRERSAMARBEID KAN SE UT NÅR DET FUNGERER PÅ SITT BESTE.

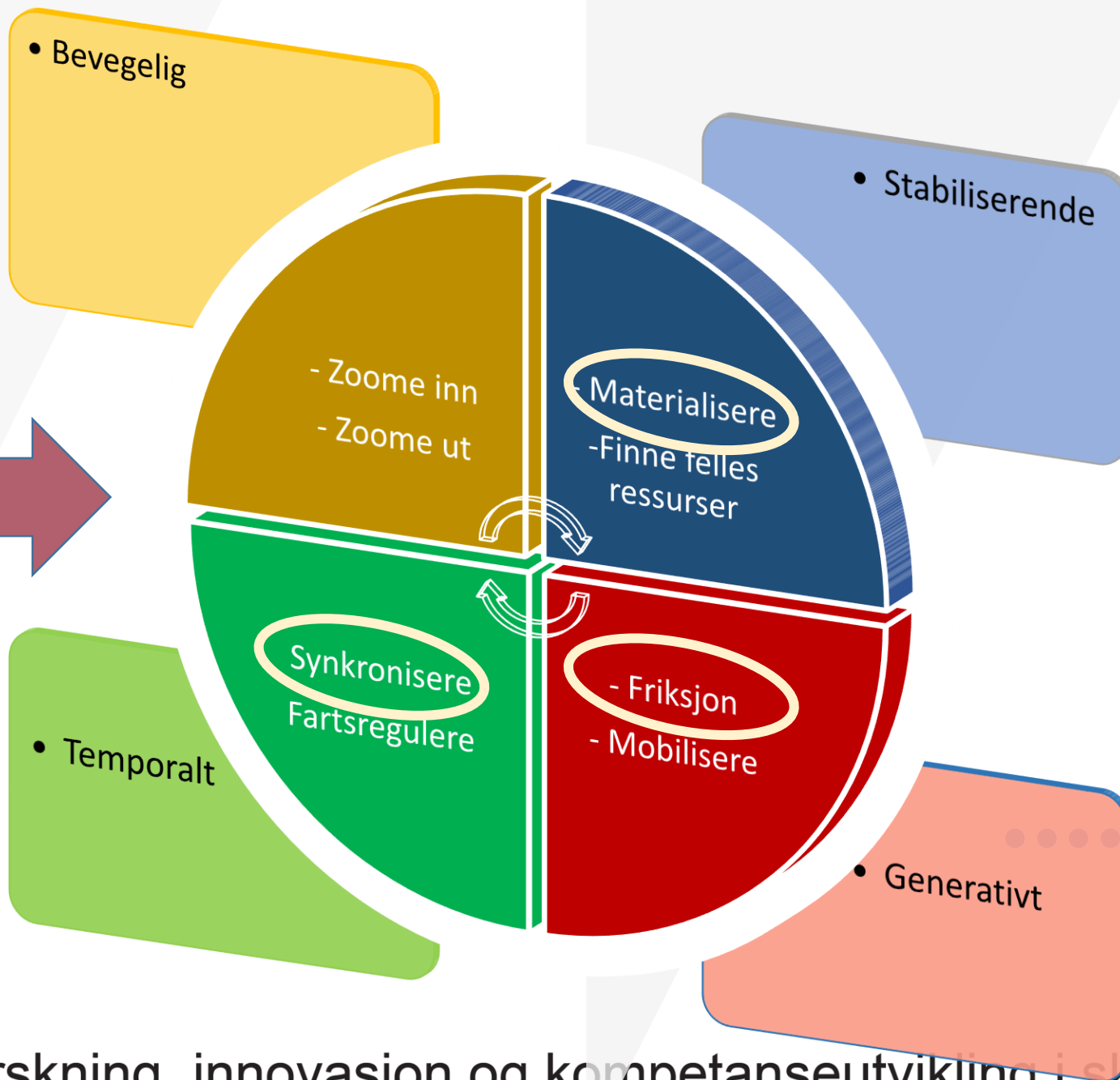

KUNNSKAPSARBEID ER

Kilde: Tronsmo, forthcoming

**KVALITETER SOM
«LEVER»
I KUNNSKAPS-
PRAKSISENE**

KUNNSKAPSARBEID ER

UiO • **FIKS** - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

Materialisere

Utvikling av ideer (skisser, utkast, modeller)

«Modellering»

Konkretisering

Felleskap rundt kunnskapsarbeid

UiO • FIKS - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

Photo: Kaleidico on Unsplash

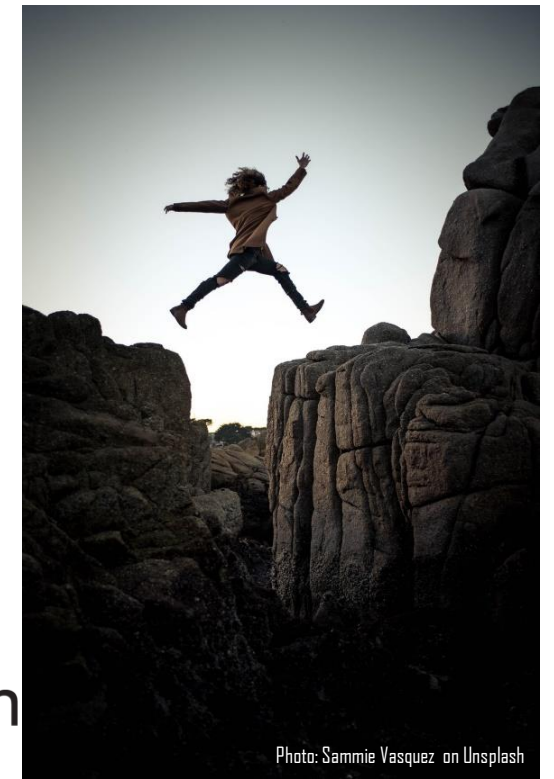
- Etablerer og utvider rommet for felles utforskning
- Erfaringer og ideer blir synlig for andre
- Etablerer kumulative prosesser

Friksjon

Rommet som oppstår mellom

- konsensus og motstand
- stabilisering og de-stabilisering
- eksperimentering og rutine

Synkronisere

**Ta regi over
kollektiv tid**

**Veksle mellom rask og langsom tid,
Utforsking og beslutning.**

Photo: Bonneval Sebastien on Unsplash

UiO : FIKS - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

Hovedargument:

Bærekraften og veksten i læreres fagmiljø er avhengig ***av praksiser som holder kunnskapen i vekst*** (utforsking, kritisk stillingtagen, videreutvikling)

Det som skjer på skolenivå, innenfor rammen av det profesjonelle fellesskapet, er en nøkkel.

Lærerspesialistordningen

Pilotordning fra 2015

Formål: Bidra til flere karriereveier for lærere og styrke skolen som lærende organisasjon

Ta initiativ til og lede faglige prosjekter, kollegaveiledning eller gjennomføre skolebasert vurdering

- *«Det er naturlig at skolen blant annet gjennom spesialisten samarbeider med universitet- og høgskolesektoren om relevant forsknings- og utviklingsarbeid, og at spesialisten slik bidrar til at utvikling av undervisningspraksis blir forskningsbasert.»*

I dag 11 fag/fagområder man kan være lærerspesialist i

Videreutdanning for lærerspesialister fra 2016

Mål om 3000 lærerspesialister innen 2023

Hvorfor spesialiserte lærerroller?

Politisk rasjonale: Profesjonalisering gjennom spesialisering

Styrker læreres eierskap til utviklingsprosesser

Bidrar til kritisk refleksjon i kollegiet

Bidrar til mer forskningsbasert praksis

Gjør læreryrket likere de klassiske profesjonene

Profesjonalisering innenfra gjennom profesjonalisering ovenfra

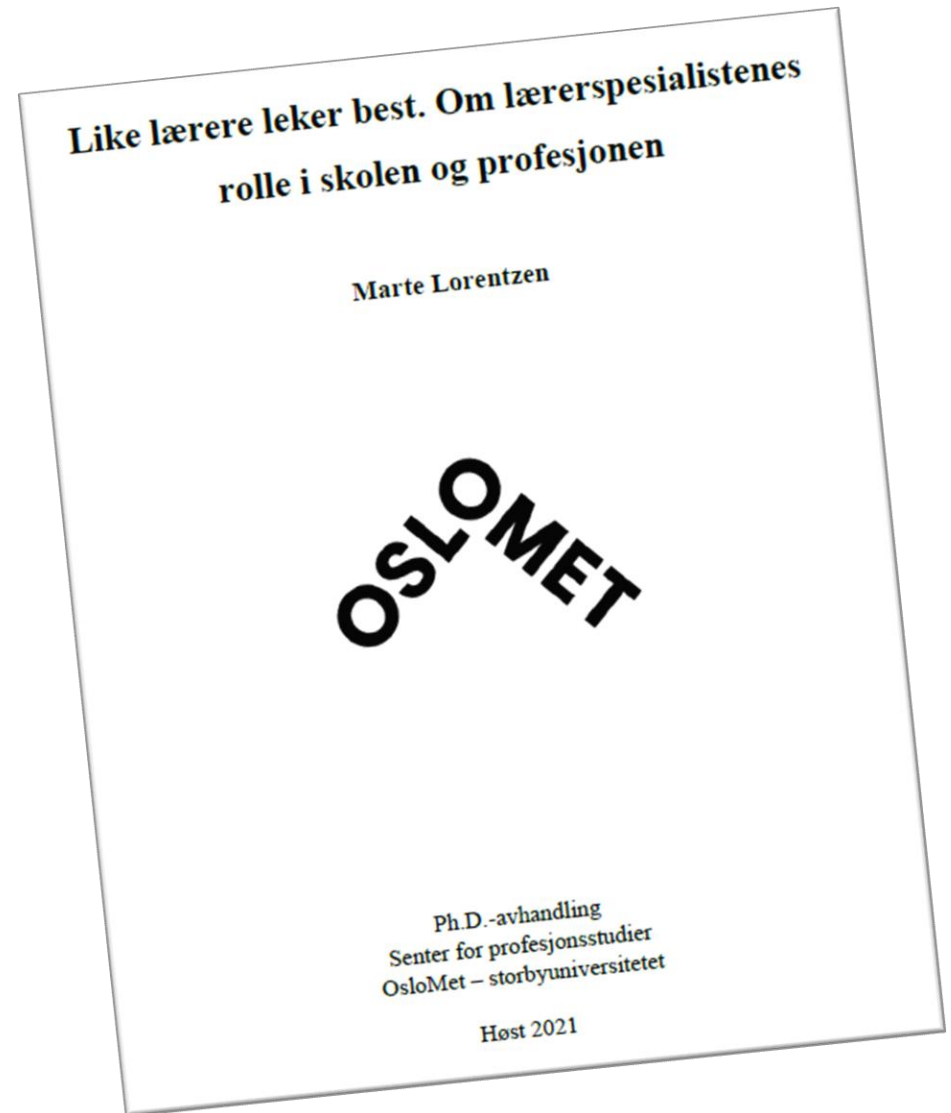
Men utfordrer læreres historiske likhetsnormer

UiO : **FIKS** - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

Egen forskning

- Undersøkte lærerspesialistenes rolle i skolen og profesjonen
- Ca 100 observasjonstimer, intervjuer med lærerspesialistene, lærere og rektorer
- 3 lærerspesialister i norsk
- En del av pilotordningen

Funn

Lærerspesialistene

- Var usikre, ønsket ikke å ta plass i kollegiet
- Likte å 'jobbe i det skjulte'
- Mikset roller
- Tolket mandatet svært ulikt

Rektorene

- Var mer opptatt av lærerspesialistenes relasjonelle ferdigheter enn faglig kompetanse
- Stor tro på lærerspesialistene

Lærerne

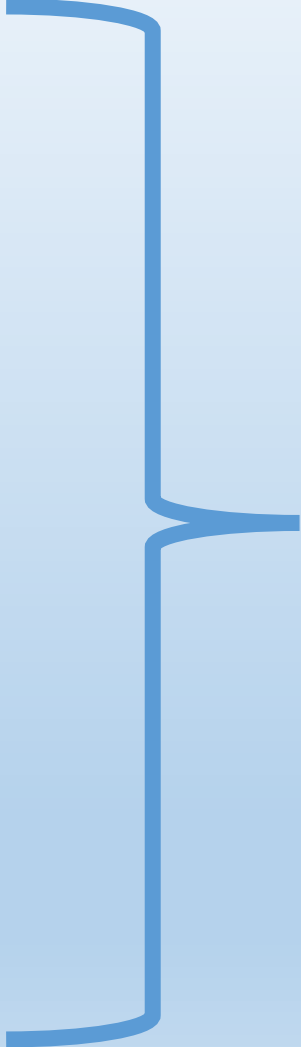
- Var positive til økt oppgave- og ansvarsdifferensiering
- Aksepterte lønnsdifferensiering - så fremt lærerspesialistene gjorde noe mer eller annet enn tidligere
- Opptatt av at deres individuelle autonomi i klasserommet ikke ble utfordret

UH-sektorens betydning for spesialiserte lærere

1. Styrke spesialiserte læreres formelle kvalifikasjoner
  - Frustrerende at det er mulig å få funksjonen uten utdanningen
  - Fire av fem fornøyde med videreutdanningen for lærerspesialister

1. (Løddning et al., 2021)
2. Hjelp dem til å «ta plass» i kollegiet (ref. læreres likhetsnormer)
3. Bistå i rolleutforming
4. Gi faglig støtte og veiledning

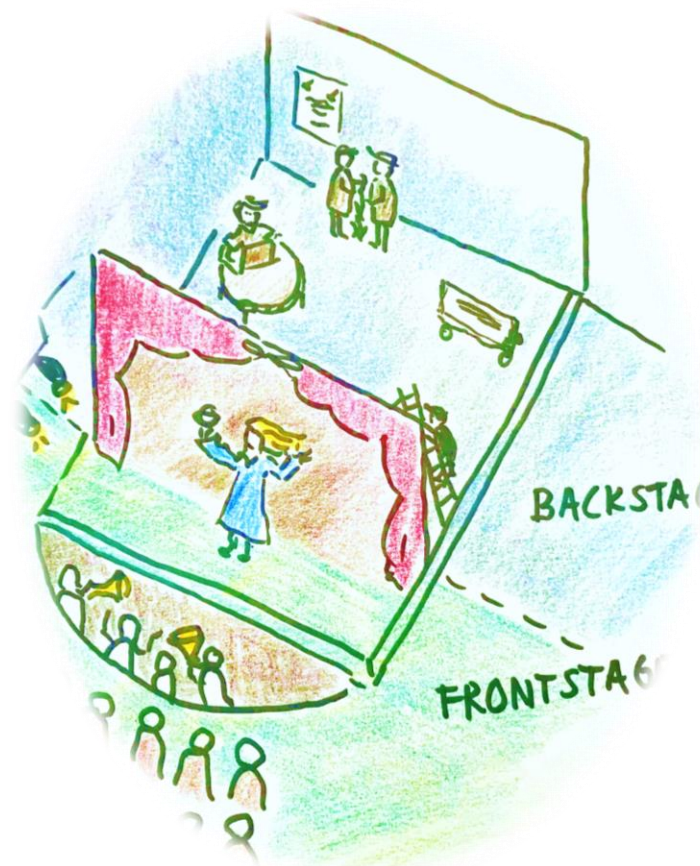
Sikre legitimitet og kvalitet på det faglige arbeidet

Endring av lærerrollen over tid

Fra lærere som var overlatt til seg selv og «sine» elever til...

...mer «backstage-aktivitet», spesialisering og samarbeid.

Gruppearbeid

Hvordan sikrer partnerskapene at ...

lærerne på ulike måter involveres i behovsanalyser?

lærerne får en opplevelse av eierskap over tenkte utviklingstiltak?

Photo: Headway on Unsplash

TAKK FOR OSS!

Eli Tronsmo

Marte Lorentzen

eli.Tronsmo@uv.uio.no

marlor@oslomet.no

TA GJERNE KONTAKT FOR SPØRSMÅL ELLER TILBAKEMELDINGER

UNIVERSITETET
I OSLO

Referanser

Referanser Profesjonsfelleskapet som kunnskapsarbeid (Eli Tronsmo)

Alvesson, M. (2004). Knowledge work and knowledge-intensive firms. OUP Oxford.

Bell, M., Cordingley, P. & Goodchild, L. (2010). Qualifications and Curriculum Development Agency (QCDA) . Centre for the Use of Research & Evidence in Education (CUREE): QCA Building the Evidence Base Project: September 2007 – March 2011.

Cordingley, P., Bell, M., Evans, D., & Firth, A. (2005). The impact of collaborative CPD on classroom teaching and learning. Review: What do teacher impact data tell us about collaborative CPD? London: EPPI-Centre. Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London.

Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice?. *European Journal of Teacher Education*, 40(3), 291–309.

Horn, I.S., & Little, J.W. (2010). Attending to problems of practice: Routines and resources for professional learning in teachers' workplace interactions. *American educational research journal*, 47(1), 181–217.

Jensen, K., Lahn, L.C., & Nerland, M. (2012). Professional learning in the knowledge society. Sense Publisher.

Knorr Cetina, K. & Reivhman (2015). Knorr Cetina K, Reichmann W. Professional epistemic cultures. In: Langemeyer, M Fischer, M Pfadenhauer, eds. *Epistemic and Learning Cultures: Wohin sich Universitäten entwickeln*. Weinheim: Juventa Verlag; 2015: 18- 33.

Little, J.W. (2012). Professional community and professional development in the learning-centered school. I: Teacher learning that matters (42–64). Routledge.

Owen, S. (2009). Teacher professional learning communities: Going beyond contrived collegiality toward challenging debate and collegial learning and professional growth. *Australian Journal of Adult Learning*, 54 (2014), 54–77.

Styhre, A. (2011) Knowledge sharing in the professions. Gower Publishing. England.

Tronsmo, E., & Nerland, M. (2018). Local curriculum development as object construction: A sociomaterial analysis. *Teaching and Teacher Education*, 72, 33–43.

Tronsmo, E. (2019). Investigating teachers' work with multiple knowledge resources in local curriculum development. *Pedagogy, Culture & Society*, 27(4), 555–574.

Tronsmo E. (2021). Læreplanen og profesjonsfelleskapet.

<https://utdanningsforskning.no/artikler/2021/lareplanen-og-profesjonsfelleskapet/>

Referanser Lærerspesialistordningen (Marte Lorentzen)

- Donaldson, M. L., Johnson, S. M., Kirkpatrick, C. L., Marinell, W. H., Steele, J. L., & Szczesiul, S. A. (2008). Angling for access, bartering for change: How second-stage teachers experience differentiated roles in schools. *Teachers College Record*, 110(5), 1088–1114.
- Fairman, J. C. & Mackenzie, S. V. (2015). How teacher leaders influence others and understand their leadership. *International Journal of Leadership in Education*, 18(1), 61–87.
- Harris, A., Jones, M., Ismail, N., & Nguyen, D. (2019). Middle leaders and middle leadership in schools: exploring the knowledge base (2003–2017). *School Leadership & Management*, 39(3-4), 255-277.
- Lorentzen, M. (2020). Principals' positioning of teacher specialists: between sensitivity, coaching, and dedication. *International Journal of Leadership in Education*, 1-19.
- Lorentzen, M. (2021). Like lærere leker best. Om lærerspesialistenes rolle i skolen og profesjonen. Doktorgradsavhandling. OsloMet
- Manno, C. M & Firestone, W. A. (2008). Content is the subject: How teacher leaders with different subject knowledge interact with teachers. I M. M. Mangin, & S. R. Stoelinga (red.), *Effective teacher leadership: Using research to inform and reform* (s. 36–54). New York: Teachers College Press.
- Murphy, J. (2007). Teacher leadership: Barriers and supports. I T. Townsend (red.) *International handbook of school effectiveness and improvement* (s. 681–706). Dordrecht, Nederland: Springer.
- Nguyen, D., Harris, A., & Ng, D. (2019). A review of the empirical research on teacher leadership (2003–2017): Evidence, patterns and implications. *Journal of Educational Administration*.
- Wenner, J. A. & Campbell, T. (2017). The theoretical and empirical basis of teacher leadership: A review of the literature. *Review of Educational Research*, 87(1), 134–171.
- York-Barr, J. & Duke, K. (2004). What do we know about teacher leadership? Findings from two decades of scholarship. *Review of Educational Research*, 74(3), 255–316.

